

Kas majavamm sööb kiviseinu?

Tekst: Erast Parmasto

Foto: Leho Tedersoo

Vähemalt paar korda aastas olen ikka saanud rõõmustada kivist keldriseintel seeni näinud majamomanikke: ei, majavamm see pole. Millimeetri-paari paksune härmatise-taoline valge kirme on koosnenud kaltsiumikristallidest. Kui kiviseinu ja -vundamenti katnud krohv või mört saab kuskilt niiskust, aurab kapillaare pidi kuivema poole liikuv vesi krohvi pinnalt ning selles lahustunud kaltsium moodustab ilusa kristalse katte. Teine lugu on hallitusseentega: seintele aja jooksul ladestunud tolm võib sisaldada niipalju orgaanilist ainet, et suudab neid toita. Lisaks krohvile pole kipsplaadidki sugugi süütud; hallitust meenutavate seente seas leidub liike, mille kasvamine eluruumis pole tervisele kasuks. Kivile ega krohvile ei tee aga needki seened midagi.

Majavamm pole krohvi, mördi ja paekivi suhtes siiski päris ükskõikne. Seene kasvule on kaltsium mikrokogustes kasulik – see aitab neutraliseerida elutegevuses kuhjuvat oblikhapet. Vammi peened või kuni pliiatsijämedused väädid võivad üles leida müüripraod ja kasutada neid edasikasvuks. Selleks, et leida veel nakatumata puitu või jõuda viljakehade moodustamiseks soodsa mikroklimega paigakeseni. Müüride tõsiseks kahjustamiseks on neil jõudu vähevõitu.

Mõni kuu tagasi pandi mu siin-kirjeldatud teadmised kahtluse alla. Viljandis sattusime ühe vana kivi-maja poolpimedas võlvseintega keldris sulgjalt harunenud peente seeneväätide ligi meetrise läbimõõduga ringile. See kasvas ammu-

ammu mördiga tasandatud kiviseinal – mitte krohvil, mille paigaldamiseks mõnikord kasutatakse õhukestest puitliistakutest reste. Kust seen oma toidu saab, kui kuskil mingit puitu pole?

Arutasime asja ja leidsime: seen oli kasvama hakanud seinnauku löödud puupunnil (tüüblil). Viljakeha või ka pelgalt seeneniidistiku arenemiseks oli seda vähe, seetõttu kasutas seen kogu oma napi varu seeneväätide moodustamiseks. Need kasvasid igasse suunda, et leida ainsat võimalikku toiteallikat – puitu. Seda ta ei leidnud, pisike algne varu lõppes ja väädid kuivasid, jättes seinale fantastilise mustri.

Seeneväätide mikroskopeerimine andis teisegi üllatuse: tegemist on Eestile uue liigi, marmor-mädikuga (*Coniophora marmorata*). Siiani on seda haruldasevõitu seent leitud Lääne- ja Lõuna-Euroopas, hiljuti (1966) täheldas S. A. Elborne teda Taanis – kasvamas keldrites ja seeneväate moodustamas krohvi- või mördipinnal. Kuidas sai see seen Viljandisse, ja pealegi veel keldrisse? Küllap läbi vahetevahel tuulutuseks avatud keldriakna; eostena, mis tulid kohale mõnest naabermaajast või isegi hoopis kaugelt.

lo